

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
MENŲ KATEDRA

Marius Bražas

Studijų programos Dailė (specializacija – tapyba) studentas

Tranzitinės vietos virstančios karo zonomis
Penkių tapybos darbų kolekcija „**Po sproginimo**“

Magistro baigiamasis projektas

Darbo vadovas doc. Vidmantas Zarėka
Recenzentė prof. Gražina Arlauskaitė-Vingrienė

Šiauliai 2017

SIAULIAI UNIVERSITY
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES, HUMANITIES AND ART
DEPARTMENT OF FINE ARTS

Marius Bražas

Student of Fine Art study program (specialization – painting)

Transit Places which change into War Zones
Collection of Five Paintings „**After the Explosion**“

Master Thesis

Research adviser doc. Vidmantas Zarėka
Reviewer Prof. Gražina Arlauskaitė-Vingrienė

Šiauliai 2017

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
MENŲ KATEDRA

Marius Bražas

Studijų programos Dailė (specializacija – tapyba) studentas

Tranzitinės vietos virstančios karo zonomis
Penkių tapybos darbų kolekcija „Po sproginio“

Magistro baigiamasis projektas

Darbo vadovas doc. Vidmantas Zarėka
Recenzentė prof. Gražina Arlauskaitė-Vingrienė

Teigiu, kad magistro darbas, kurį teikiu dailės studijų krypties magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Šiauliai 2017

Turinys

I. SANTRAUKA	5
II. SUMMARY	6
III. ĮVADAS	7
IV. KOLEKCIJOS KONCEPCIJA IR TEMOS ANALIZĖ.....	8
1. Tranzitinės vietos ir žmonių elgesys juose	8
2. Tranzitinė vieta ir terorizmo pavojus.....	11
3. Karo ir tranzitinių vietų tema susijusių vizualių analogų analizė	14
V. PRAKTINIS IR REPORTAŽINIS TYRIMAS	19
1. Šiaulių miesto tranzitinių vietų tyrimas	19
2. Teroristinių išpuolių reportažinės medžiagos analizė.....	19
VI. KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS.....	23
1. Darbo temos, idėjos paieškos.....	23
2. Darbo eiga – kompoziciniai, spalviniai ieškojimai	27
3. Kolekcijos analizė.....	39
VII. IŠVADOS	41
VIII. LITERATŪRA.....	41
IX. Priedai	45
1. Tapybos darbų kolekcija	45
X. Kompaktinis diskas	51

I. SANTRAUKA

Sukurta penkių tapybos darbų kolekcija tema *Tranzitinės vietos virstančios karo zonomis*. Šios kolekcijos pagrindas yra dviejų dalių meno tyrimas. Pirmoje dalyje analizuojamos Šiaulių miesto tranzitinės vietos. Antroje dalyje – teroristinių išpuolių įvykusių Briuselyje ir Stambule reportažinė medžiaga. Meno tyrimo tikslas yra suprasti kaip keičiasi kasdienės tranzitinės vietos po sprogimų teroro atakos metu. Magistro darbe taip pat yra aiškinamasi kas yra tranzitinės vietos ir kodėl jos tampa teroristinių grupuočių taikiniais. Magistro darbas remiasi tokiais autoriais ir jų kūriniais kaip: Sally Engle Merry *Urban Anthropology*, Marc Auge *Non-places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity*, Z. Müge Akkar Ercan *Public spaces of post-industrial cities and their changing roles*, Jakaterina Lavrinec *Tranzitinės vietos kaip nerimo zona ir žaidimų aikštelė*, Slavoj Žižek *Sveiki atvykę į tikrovės dykumą*. Pateikiami Douglas Farthing, Brett Amory, Justin Mortimer, Yan Pei Ming dailininkų tapybos darbų analogai, kuriuos vienija socialinės, politinės temos. Aprašomas kūrybinių darbų realizavimas: darbo temos, idėjos paieškos, darbo eiga – kompoziciniai, spalviniai ieškojimai ir kolekcijos analizė. Išvadose atsakoma į išsikeltą hipotezę ar žmonės bijo keliauti tranzitinėmis vietomis, kuriuose buvo įvykdyti teroro išpuoliai.

II. SUMMARY

Collection of five paintings *Transit places which change into war zones* is based on two parts of art research. The first part is analysis of Siauliai city transit space. The second part is analysis of the terrorist attacks reportage material which took place in Brussel and Istanbul. Goal of artistic research is to understand how daily transit place changes after terrorist attack explosions. Master's thesis also examines what is a transit place and why it becomes targets of terrorist groups. The Master's thesis is based on these authors and their works as Sally Engle Merry *Urban Anthropology*, Marc Augé *Non-Places: Introduction to an Anthropology of Super modernity*, Z. Müge Akkar Ercan *Public spaces of post-industrial cities and Their Changing roles*, Jakaterina Lavrinec *Transit local area as anxiety and playground*, Slavoj Žižek *Welcome to the desert of reality*. Analysis of Douglas Farthing, Brett Amory, Justin Mortimer, Yan Pei Ming painting analogues, which brings together social and political themes. Also you can find information about painting process, composition, color research, collection analysis. In conclusion you can find response to above mentioned hypothesis whether people are afraid to travel in transit places after terrorist attacks.

III. ĮVADAS

Temos aktualumas. Šiuolaikinis pasaulis – didžiulis, greitai sklindančios informacijos rezginy. Oro uostai, metro, autobusų ir traukinių stotys – tranzitinės vietos, kurios skubantiems žmonėms padeda patekti iš taško A į tašką B. Pasaulio erdvė labai sumažėjo: užtenka dviejų valandų kelionės lėktuvu iš Vilniaus norint aplankyti Paryžių, ar dvidešimt valandų iš Paryžiaus, jog nukeliauti į Honkongą – atsidurti kitame pasaulio krašte. Manau, jog svarbu išsiaiškinti kaip elgiasi ir jaučiasi žmogus šiuose laikinuose gyvenimo stotelėse, kaip jį veikia masinės marketingo reklamos, aplink jį esantys kiti žmonės ar pastarieji teroro įvykiai Briuselio ir Stambulo oro uostose.

Darbo objektas. Tranzitinėse vietose įvykusių teroro išpuolių analizė, jų vaizdinių interpretacijos pateikimas tapybos darbų kolekcijoje, darbų analizė.

Darbo tikslas. Tirti žmonių elgesį mano aplinkoje esančiose tranzitinėse vietose, taip pat analizuoti teroro išpuolių reportažinę medžiagą, kurioje pateikiami žmonių pasakojimai išpuolio metu. Atskleisti emocinius, vizualius žmonių elgesio ir aplinkos pasikeitimus tranzitinėse vietose po teroro akto.

Hipotezė. Žmonės bijo keliauti tranzitinėmis vietomis, kuriuose buvo įvykdyti teroro išpuoliai.

Darbo uždaviniai.

1. Aptarti tranzitines vietas ir terorizmo pavojų juose.
2. Išanalizuoti tranzitinių vietų virstančių karo zonomis tema analogus.
3. Atlikti tranzitinių vietų mano aplinkoje ir teroristinių išpuolių reportažinės medžiagos analizę.

Tyrimo metodologija. Tyrimui svarbūs autoriai: Marc Auge, Slavoj Žižek, Sally Engle Merry, Z. Müge Akkar Ercan, Jakaterina Lavrinec. Magistro darbo pagrindas yra tranzitinių vietų praktinis ir reportažinis tyrimas.

Darbo struktūra. Magistro darbą sudaro įvadas, pateikiama teorinė dalis, kurioje analizuojamas žmonių elgesys tranzitinėse vietose, aiškinamos priežastys, kurios įtakoja teroro išpuolius. Kūrybinių darbų vizualių analogų pavyzdžių analizė. Tyrimas, kuriame analizuojamas žmonių elgesys Šiaulių tranzitinėse vietose ir teroristinių išpuolių reportažinės medžiagos analizė. Magistro darbe yra analizuojamas kūrybinių darbų realizavimas. Darbą taip pat sudaro išvados, santraukos (lietuvių ir anglų kalbomis), literatūros sąrašas ir priedai. Gale pridedamas kompaktinis diskas.

IV. KOLEKCIJOS KONCEPCIJA IR TEMOS ANALIZĖ

1. Tranzitinės vietos ir žmonių elgesys juose

Tranzitinės vietos, kitaip *tarpinės vietos*, yra skirtos persikelti iš taško A į tašką B. Tai gali būti oro uostai, metro, traukinių ir autobusų stotys, laukimo salės, viešojo transporto stotelės ir kitos vietos. Dažniausiai jos neturi didelės reikšmės mūsų gyvenime – lyg pertrauka, dažniausiai skirta laukimui ar laiko švaistymui.

Antropologas Marcas Augé jas apibūdina kaip *ne-vietas* (non-places), prie jų priskirdamas „erdves, susijusias su kelionėmis, laisvalaikiu ir komercija. Ne-vietų aplinka yra tekstinė: tai reisų tablo, informacija bankomato langelyje, lankstinukai ir laisvalaikio žurnalai ant kavinės staliukų ir t.t.“¹.

Sally Engle Merry knygoje *Urban Anthropology* aprašoma miesto antropologijos sąvoka: „Miesto antropologija apima miestų ir jų gyventojų kultūrinių sistemų ir tapatybių tyrimus. Ji tyrinėja miestų socialinę organizaciją, jiems būdingus socialinius ryšius bei socialinio gyvenimo modelius, lygina skirtingus miestų kultūrinius ir istorinius kontekstus. Priešingai nei ankstesni urbanizmo tyrimai, kuriuose miestas laikytas daugiau tyrimo kontekstu nei tiriamu reiškiniu, miesto antropologija antropologijos sąvokas ir lauko tyrimo metodus naudoja miesto gyventojams tirti“².

Marcas Auge knygoje „Non-Places Introduction to an Anthropology of Supermodernity“ aiškina skirtumą tarp *vietos* ir *ne-vietos*: „Jei *vieta* gali būti apibrėžta kaip reliacinė, istorinė ar susijusi su identitetu, tai *vieta* kuri negali būti apibrėžta kaip reliacinė, istorinė ar susijusi su identitetu bus *ne-vieta*“³. Tai reiškia, kad pastarosios tranzito taškai dažnai yra tiesiog laikinos buvimo vietos, kurios gali reikštis visiškai skirtingomis situacijomis ar sąlygomis. Pavyzdžiui, žmonės gimsta ir miršta ligoninėse, taip pat laikinos ir kitos skirtingos vietos: viešbučiai ar neteisėti būstai; atostogų / turizmo vietos arba pabėgėlių stovyklos; lūšnynai arba prabangūs rajonai ir pan. Ten, kur tankus transporto priemonių tinklas, kur prekybos centruose nuolatiniai lankytojai dažniausiai komunikuoja per gestus, banko korteles ar garsinius ir vaizdinius reklamos skelbimus – pasaulis pasidarė vienišai individualus, laikinas ir efemeriškas. Turėtume pridurti, kad tie patys dalykai gali būti taikomi *ne-vietai* kaip ir *vietai*. Jos niekada neegzistuoja grynos formos. Vietos pačios atsinaujina, atsikuria. *Kasdienis*

¹ Jekaterina Lavrinec „Tranzitinės vietos kaip nerimo zona ir žaidimų aikštelė“, p. 66, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 25 d.]. Prieiga internete: http://vddb.library.lt/obj/sdt/LT-eLABa-0001:J.04~2009~ISSN_1822-1114.N_8.PG_65-72

² Sally Engle Merry, *Urban Anthropology*, in T. Barfield (ed.) *The Dictionary of Anthropology*, Oxford: Blackwell Publishing, 2006, p. 479-480.

³ Marc Auge, *Non-places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity*, London, New York: Verso, 1995, p. 77-78. [Versta – darbo autorius].

išradimas ir kūrimo menas – taip subtiliai analizavo prancūzų mokslininkas Michel'as de Certeau. Vietos ir *ne-vietos* yra kaip du skirtingi poliai: pirmasis niekada nėra visiškai ištrintas, antrasis – niekada visiškai užbaigtas. Tačiau *ne-vietos* yra tikras mūsų laikmečio matuoklis. Galima tai nustatyti kiekybiškai – keli pokalbiai vietovėje, mobilieji nameliai vadinami *transporto priemone* (lėktuvai, traukiniai ir kelių transportas), oro uostai ir traukinių stotys, viešbučių tinklai, laisvalaikio parkai, didelė mažmeninės prekybos rinka ir galiausiai – sudėtingi kabeliai ir bevieliai tinklai, kurie mobilizuoti nežemiškos erdvės ryšio tikslais, dažnai sujungiantys individą tik su kita savo atspindžio puse.

Automatiškų veiksmų vietos: banko sąskaitos tikrinimas, kontrolės prašymas pateikti kelionės bilietą, stovėjimas eilėje, rankinio bagažo tikrinimas lėktuve. Šiose vietose žmogus yra apribojamas tam tikrų taisyklių ir instrukcijų. Pavyzdžiui, jei žmogus nepateiks kelionės bilieto, tai jam grės išlaipinimas arba viršijus leistiną kelionės bagažo svorį, jo tiesiog nepriims. Taigi *ne-vietose* mes virstame pirkėjais, klientais arba keleiviais.

Dar vienas žmogus, kuris rašė apie *ne-vietas* buvo Zygmuntas Baumanas, kuris savo ruožtu *ne-vietas* laiko: „tarpasmeninių santykių patologija. Ne-vietų plitimas yra *dialogo meno mirimo* simptomas. Šiose erdvėse veikiantis imperatyvas *nekalbėkite su nepažįstamaisiais* nustato distanciją tarp mūsų ir aplinkinių žmonių. *Ne-vietose* veikiančios taisyklės apibrėžia vienišą žmogų, pavyzdžiui, prie bankomato prieinama po vieną, arba oro uostų kontrolė praeinama individualiai. Ne-vietos M. Augė ir Z. Baumano interpretacijoje pasirodo ne tik ir ne tiek erdvinė kategorija, kiek intersubjektyvių santykių charakteristika“⁴.

Z. Müge Akkar Ercan straipsnyje „*Post-industrinės miestų viešos erdvės ir jų besikeičiančios taisyklės*“⁵ rašoma, kad viešos erdvės turi platų funkcijų pasirinkimą, kurios gali būti klasifikuojamos į fizines, ekologines, psichologines, socialines, politines, ekonomines, simbolines ir estetines.

Jei manome, kad miestas yra sudarytas iš viešų ir privačių erdvių, viešojoji erdvė tampa neišvengiama sudedamoji miesto dalis. Matyti įvairiomis formomis, pavyzdžiui: gatvės, aikštės, skverai, parkai ir turgavietės – viešosios erdvės žaidžia atlikdamos skirtingus vaidmenis. Visų pirma, gatvės, bulvarai ir alėjos yra pagrindiniai miesto komunikacijos kanalai. Jie yra reikalingi judėjimui

⁴ Jekaterina Lavrinec „Tranzitinės vietos kaip nerimo zona ir žaidimų aikštelė“, p. 66, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 25 d.]. Prieiga internete: http://vddb.library.lt/obj/sdt/LT-eLABa-0001:J.04~2009~ISSN_1822-1114.N_8.PG_65-72

⁵ Z. Müge Akkar Ercan „Public spaces of post-industrial cities and their changing roles“, 2007, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 25 d.]. Prieiga internete: jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/2007/cilt24/sayi_1/115-137.pdf

tarp objektų, žmonių ir informacijos judėjimui iš vieno sektoriaus į kitą. Juose yra įrenginiai skirti palengvinti tarpusavio santykius, pavyzdžiui: gatvių ir kelių ženklai, automobilių stovėjimo vietos.

Antra, jie tarnauja kasdieniams visuomenės poreikiams gatvėse, kaip gatvių apšvietimas, gatvės suoleliai ir ženklai, taip pat visuomenės patogumui įrengti tualetai ir kūdikių pervystymo vietos. Viešos erdvės taip pat teikia vietą įvairiapusiškoms ir skirtingomis veikloms. Juose gali vykti tiek ekonominės, socialinės ar politinės veiklos. Viešos erdvės suteikia galimybę propaguoti skirtingą veiklą kartu.

Kitas viešosios erdvės vaidmuo yra diferencijuoti atviras erdves mieste. Viešos erdvės, ypač gatvės, suteikia galimybę sukurti naujas atviras vietas, kurios praplėstų naudojimo spektrą nuo viešo iki privataus.

Viešosios erdvės yra neišvengiamas miesto komponentas ne tik savo fizinėmis, bet ir ekologinėmis funkcijomis. „Jos prisideda sukuriant ekologiškai sveiką aplinką. Augalija padeda pagerinti nepalankų mikroklimatą, padidina oro turbulenciją, filtruoja dulkių daleles, tiesiogiai aušina ir valo brizą“⁶. Be fizinių ir ekologinių funkcijų, viešosios erdvės įvairiomis formomis prisideda prie psichinės ir psichologinės žmogaus sveikatos. Pavyzdžiui, „kai kurie tyrimai rodo, kad po operacijos pacientai atsigauna greičiau ir jiems reikia mažiau analgetikų, jei jie sveiksta palatoje, kuri turi vaizdą į medžius“⁷.

Miestas ir jo erdvės nuolat kinta. Jos gali tapti pavojingomis zonomis ar traukos centrais / vietomis, kurios kelia nerimą ar džiaugsmą. Jakaterina Lavrinec teigia, jog miesto erdvės gali tapti žmonių grupių sukurtomis žaidimų aikštelėmis: „Miesto erdvės neretai įgauna naujas prasmes ir naujas funkcijas, kurios nesutampa su jų *oficialia paskirtimi*, pavyzdžiui, ideologiniai paminklai neretai virsta alternatyvių jaunimo grupių susirinkimų vieta ir ilgainiui įgauna naujus neformalius pavadinimus“⁸.

Kasdieniai veiksmai pasyviai arba aktyviai veikia miesto erdves. Pasyvi elgsena – kai žmogus veikia pagal tam tikras taisykles, kurios reguliuoja jo maršrutą, eiseną ar laikyseną. Aktyvios veiklos dėka, miesto erdvės įgauna naujas funkcijas. Pavyzdžiui: apleisti pastatai, fabrikai, angarai gali tapti alternatyvaus jaunimo koncertų vietomis. O jų apleistos konstrukcijos – parkūro vieta. Parkūras – tai sporto veikla, kai iš vienos vietos į kitą mėginama patekti kuo greičiau įveikus kliūtis, pasikliaunant vien savo galimybėmis.

⁶ Thompson, I.H. (1998) „Landscape and urban design, Introducing Urban Design“, 1988, eds. c. Greed, M. roberts, longman, essex; p. 105-115, [Versta – darbo autorias].

⁷ *Ibid.*,

⁸ Jekaterina Lavrinec „Tranzitinės vietos kaip nerimo zona ir žaidimų aikštelė“, p. 65, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 25 d.]. Prieiga internete: http://vddb.library.lt/obj/sdt/LT-eLABa-0001:J.04~2009~ISSN_1822-1114.N_8.PG_65-72

2. Tranzitinė vieta ir terorizmo pavojus

Tranzitinės vietos tampa nesaugiomis zonomis. 2016 metų kovo 22 dieną, aštuntą valandą ryte, Briuselio oro uoste sprogo dvi bombos. Drebančiomis rankomis nufilmuoti vaizdai rodo sužeistus, gulinčius ar šoko būsenoje einančius žmones. Liudininkai pasakoja apie aukas, netekusias galūnių. Išsigandę žmonės bėga per grindis pilnas stiklo šukių, prikritusių apdailos duženų nuo lubų ir pasimetusio bagažo. Abu sprogimai buvo atlikti savižudžių sprogdintojų. Apytiksliai po valandos laiko, kita bomba sprogo metro stotyje. Liudininkai teigė, kad matė keliolika žmonių gulinčių ant šaligatvio. „Pareigūnai pranešė, kad 20 žmonių žuvo stotyje ir 14 oro uoste. Apie du šimtai šešiasdešimt sužeisti“⁹.

Panaši teroro ataka įvyko 2016 metų birželio 28 dieną, Stambule. Vyrai ginkluoti automatiniais ginklais ir sprogstamaisiais diržais, vienu metu atakavo tarptautinį terminalo punktą. „Buvo nužudytas keturiasdešimt vienas žmogus, mažiausiai trylika iš jų užsieniečiai, sužeista daugiau nei du šimtai trisdešimt. Trys užpuolikai atvyko su taksi ir pradėjo šaudyti į terminalo įėjimą. Jie susisprogdino save po to kai policija pradėjo į juos šaudyti“¹⁰.

Teigiama, kad tiek Briuselio, tiek Stambulo atakų kaltininkai yra teroristinė grupuotė *Islamo valstybė*. Islamo valstybė paskelbė pareiškimą, sakydami, kad užpuolikai *atsargiai* pasirinko sprogdinimo vietas ir jie buvo „suvynioti į sprogstamuosius diržus, nešini sprogstamaisiais užtaisais ir kulkosvaidžiais“¹¹. Teroristų grupė sakė: „Ačiū Dievui už šitą tikslumą ir pasisekimą ir mes prašome Dievo sutikti savo brolius tarp kankinių“¹².

Tranzitinės vietos pradedamos sieti su terorizmo pavojais. Dauguma žmonių jaučia nerimą. Keleiviai šį jausmą mėgina nuslopinti skaitydami knygas ir pasinerdami į literatūrinį nerimą. Tai neseniai atsiradusi saugumo retorika, kuri prieštarauja potencialiam pavojui. Saugumo retorika atsispindi ir tranzitinėse vietose: bagažo tikrinimo varteliai ir judėjimą reguliuojantys stulpeliai. Oro uostose susidariusios eilės sukelia nepatogumus, bet tai jau tapo kasdienybės dalimi. Tikrinimo procedūra sufleruoja, kad tarp laukiančiųjų eilėje gali atsirasti teroristas. Kiekvienam iš keleivių suteikiamas trumpalaikis statusas: potenciali auka arba potencialus teroristas. Paradoksalu, kad saugumo priemonės, kurios yra kontrolės įrankis, žmogų verčia jaustis nesaugiai. Kasdieniai

⁹ „Hunt is on for Brussels bombings suspect; Islamic State warns of more, worse attacks“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 26 d.]. Prieiga internete: <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-brussels-airport-explosion-20160322-story.html>

¹⁰ „Istanbul Ataturk airport attack: 41 dead and more than 230 hurt“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.bbc.com/news/world-europe-36658187>

¹¹ „Hunt is on for Brussels bombings suspect; Islamic State warns of more, worse attacks“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 26 d.]. Prieiga internete: <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-brussels-airport-explosion-20160322-story.html>

¹² *Ibid*

perspėjimai apie galimus pavojus virsta įpročiais elgtis pagal taisykles. Žmonės nustoja klausti naujų taisyklių atsiradimo prasmės ir sutinka tranzitines vietas laikyti potencialiomis pavojaus zonomis.

„Saugumo retorika keičia ne tik keleivių, bet ir daiktų statusą. Pasaulio oro uostų ir metro keleivius lydi perspėjimai apie potencialiai pavojingus *daiktus be priežiūros*. *Daiktas be priežiūros* (unattended items) yra retorinė figūra, kuri neturi specifinių bruožų. Jis virsta nerimo epicentru: daiktas be specifinių bruožų yra galimos tragedijos ženklas. Panašiai formuojamas ir galimo teroristo įvaizdis: šis pavojingas personažas irgi neturi išskirtinių bruožų. Įdomu, kad dar prieš porą dešimtmečių kinematografe lėktuvo sprogdinimas buvo pristatomas kaip asmeninių tragedijų pasekmė, o *teroristas* buvo reprezentuojamas kaip buitės problemų prispaustas žmogus (pvz. filmas „Oro uostas“, 1970)“¹³.

Taigi, tranzitinės zonos kelia nerimą ar nesaugumo jausmą dėl žmonių, kurie pažeidžia visuomenės nustatytas normas. Neadekvatus elgesys dėl psichotropinių medžiagų, įsitikinimų ar politinių pažiūrų. Taip pat gąsdinantys draudimo ženklai, užtvaros ribojančios žmogaus elgesį, kurios verčia jį jaustis nusikaltėliu.

Slavoj Žižek‘as pateikia kitokį požiūrį į teroristinį išpuolį. Jis aiškinasi kaip žmonės, su šiais įvykiais neturintys nieko bendra, į juos reaguoja. Žmonės, kurie šį įvykį pažįsta ir patiria tik iš reportažinės medžiagos. Jis knygoje *Sveiki atvykę į tikrovės dykumą* mini 2001 m., rugsėjo 11-tosios įvykius, kuomet du dangoraižiai buvo susprogdinti. Knygoje kalbama apie realybę ir virtualią realybę. Kaip šis įvykis veikia visuomenę. Žižek‘as kalba apie šiandieninėje rinkoje randamus produktus neturinčius žalingų savybių: kavą be kofeino, kremą be riebalų ar alų be alkoholio ir aiškina kaip žmonės juos suvokia: „Virtuali realybė paprasčiausiai apibendrina šitą procedūrą, kai pasiūlomas produktas be substancijos: ji sukuria realybę, kuri pati neturi substancijos, kieto besipriešinančio Tikrovės branduolio – panašiai kaip kava be kofeino kvėpia ir turi tą patį skonį, kaip tikra kava, nors ir nėra tokia. Virtuali realybė taip pat patiriama kaip realybė, nors tokia nėra“¹⁴.

Žižekas nori pasakyti, kad didžiąjai publikos daliai, dangoraižių sproginiai buvo tiesiog įvykiai televizoriaus ekrane. Dažnai kartojamas kadras kaip išsigandę žmonės bėga link kameros nuo griūvančio bokšto sukulto milžiniško dulkiu debesies. Tokie vaizdai labiau primina įspūdingus kadrus iš katastrofiškų filmų, nei tikrovę.

Derėtų aptarti ir religijos vaidmenį teroristiniuose išpuoliuose ir kaip į tai reaguoja visuomenė. Šiandienos žiniasklaidoje galime rasti daug straipsnių susijusių su rasistiniais išpuoliais. Pvz.: „Lenkijoje daugėja rasistinių išpuolių: per pastarąsias 4 dienas surengti net 6, per kurias

¹³ Jekaterina Lavrinec „Tranzitinės vietos kaip nerimo zona ir žaidimų aikštelė“ [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 25 d.]. Prieiga internete: http://vddb.library.lt/obj/sdt/LT-eLABa-0001:J.04~2009~ISSN_1822-1114.N_8.PG_65-72

¹⁴ Slavoj Žižek, *Sveiki atvykę į tikrovės dykumą*, Londonas: Verso, 2002, p. 21.

nukentėjo svetimšaliai ir jų turtas“¹⁵. Straipsnyje teigiama, kad šiuos incidentus nesunku sieti su naujų metų išvakarių įvykiu kebabinėje, kurio metu buvo nužudytas jaunas vyras įžeidinėjęs ir mėginęs išsinešti gėrimų už kuriuos buvo nesumokėjęs. Teigiama, kad tai paskatino kitataučių puolimą Lenkijoje. Ar galima už vieno žmogaus elgesį smerkti visą tautą? Kitame straipsnyje „Didžiosios Britanijos lietuviai: Musulmonai teroristų bijo taip pat kaip mes“¹⁶ pateikiamas Britanijoje dirbančios Justinos pasakojimas apie musulmonus: „Tikrieji musulmonai taip pat gedėjo Paryžiaus aukų, taip pat savo profiliuose keitė nuotraukas į Prancūzijos vėliavą. Jie išsigandę ir bijo taip pat, kaip mes. Jei Petraičių sūnus žmogžudys, tai juk nereikia, kad žmogžudžiai ir visi jo šeimos nariai?“¹⁷. Skaitant šiuos straipsnius atrodo, kad žmonės susiskirsto į dvi grupes, už ir prieš žmones tikinčius Islamą.

Slavoj Žižek taip pat pateikia puikų pavyzdį apie visuomenės susidomėjimą Islamo religija: „Tuoj po Rugsėjo 11-tosios žiniasklaida pranešė, kad ne tik angliški Korano vertimai, bet bendrai knygos apie Islamą ir arabų kultūrą iškart tapo bestseleriais: žmonės norėjo suprasti, kas yra Islamas, ir galima drąsiai spėti, kad didžioji dauguma Islamų susidomėjusių žmonių buvo ne prieš arabus nusiteikę rasistai, bet žmonės, norintys duoti Islamui galimybę, suprasti jį, pažinti jį iš vidaus ir taip atpirkti – jie troško įtikinti save, kad Islamas yra didi dvasinė galia, kurios negalima kaltinti dėl teroristinių nusikaltimų“¹⁸. Taip pat reikėtų pridurti, kad žmonės domina ne tik Islamo, bet ir kitos religijos. Tačiau ne religija keičia mus supančią aplinką o žmogaus veiksmi.

Pasaulis pasidarė pavojinga vieta. Nauja karo epocha, kur svarbiausia yra nustatyti kas yra ir kokiais ginklais kovoja priešas. Kuo toliau, tuo rečiau karo veikėjai pripažįsta savo veiksmus. O ir *antiteroristinės* priemonės, kurių imasi valstybės, išlieka paslaptimi. Tai sudaro galimybę klestėti konspiracinėms teorijoms ir bendrai visuomenės paranojai. Mes liekame nežinioje visiškai priklausomi nuo valdžios. Žinome tik tai, ką praneša oficialioji žiniasklaida.

¹⁵ „Lenkijoje daugėja rasistinių išpuolių: mušami musulmonai, niokojamos kebabinės“ [interaktyvus], [žiūrėta 2017 m. sausio 8 d.]. Prieiga internete: <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/lenkijoje-daugeja-rasistiniu-ispuoliu-musami-musulmonai-niokojamos-kebabines-57-737234>

¹⁶ „Didžiosios Britanijos lietuviai: Musulmonai teroristų bijo taip pat kaip mes“ [interaktyvus], [žiūrėta 2017 m. sausio 8 d.]. Prieiga internete: <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/emigrantai/didziosios-britanijos-lietuviai-musulmonai-teoristu-bijo-taip-pat-kaip-mes-592-549563>

¹⁷ *ibid*

¹⁸ Slavoj Žižek, *Sveiki atvykę į tikrovės dykumą*, Londonas: Verso, 2002, p. 51.

3. Karo ir tranzitinių vietų tema susijusių vizualių analogų analizė

Privalau paminėti, kad šie darbų analogai yra pasirinkti norint daugiau reprezentuoti jų autorius nei pačius kūrinius. Tuo noriu pasakyti, kad man nėra įdomus tik vienas kūrinys. Man svarbu žinoti kas, kodėl, kaip jį sukūrė ir ar kūrinio autoriaus kiti darbai ideologine prasme siejasi su kitais jo kūriniais. Tarkim Seržanto Dauglo Farting kūrinys *Mėlyna mašina* pasirinktas, nes jis yra tapytas karo zonoje. O Brett Amory darbas *Centrinė linija* dėl autoriaus būdo kaupti informacinę medžiagą paveikslo tapymui važiuojant ir valandų valandas filmuojant miestą. Justin Mortimer paveiksle *Vaikas* netik liečiama man aktualią pabėgėlių tema, bet savo darbų kūrimui naudoja skaitmeninius koliažus. Dailininko Yan Pei Ming *Mėnesiena*, nes jį domina pats istorijos konstravimas, socialinės ir politinės problemos... toliau bus pateikiamos autorių ir jų darbų analizės.

Seržantas Douglas Farting nėra įprastas karys. Karo lauke, šalia savo karinės įrangos jis taip pat ginkluotas eskizų albumu, dažais ir teptukais. Douglas Farting sako: „Aš tapau ir piešiu greitai, kad užfiksuočiau scenos esmę, kartais ant amunicijos dėžių, bet dažniausiai į eskizų albumą. Kai tapau peizažą žiūriu kario akimis, mano žiūros centras tampa galimu priešo atakos tašku; kai tapau karij, aš jį parodau nešantį jo įrangą teisingai“¹⁹. Douglas Farthing tuo nori pasakyti, kad dauguma dailininkų nedalyvaujantys kare ir mėginantys perteikti jo įvykius dažnai iškreipia tikrovę. „Karo menas yra svarbus. Aš dokumentuoju tarnaujančių karių realius gyvenimo įvykius. Mūsų profesija visiškai kitokia nei bet kuri kita, todėl dažnai galima save rasti situacijoje į kurias namie niekada nepakliūsi. Išsaugoti šiuos įvykius mene yra svarbu. Vis dėlto, daugelis mano paveikslų yra apie būties monotoniją kare“²⁰. Seržanto Dauglo Farting kūrinys *Mėlyna mašina* vaizduoja dienos monotoniją kare. Šį darbą pasirenku, dėl aiškios paveikslo struktūros: trys aiškios sukabintos dėmės, mėlynas akcentas. Manau šito minimalistiško aiškumo siekiu kiekviename savo kūrinyje.

Dvidešimt-keturi Londone yra ankstesnių serijų *Dvidešimt-Keturi* evoliucija, kuriuose Brett Amory tyrinėja miesto gyvenimą per 24 valandų langą pasirinkdamas 24 vietas iš kurių kiekviena atstovauja skirtingą paros valandą. Ankstesnės serijos *Dvidešimt-Keturi San Franciske* ir *Dvidešimt-Keturi Niujorke*. Brett Amory sako: „Šitai serijai sukurti buvo atlikta per mėnesį laiko trukusių mokslinių tyrimų ir stebėjimų. Dviračiu į ilgį ir į plotį išvažinėta šalies sostinė ir sudokumentuota daugiau nei keturiasdešimt vietovių su daugiau nei penkiasdešimt valandų video ir šimtai fotografijų ties kiekviena vieta. Nuo Kensingtono ir Wimbledon'o iki Hackney ir Brixton'o, kiekvienas paveikslas vaizduoja lokalizuotą veiksmo vietą charakterizuojančią įvairių demografinių miesto

¹⁹ Douglas Farthing, *A wealth of experience to draw on, 2Years 2Wars*, [Versta – darbo autoriaus], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 26 d.]. Prieiga internete: <http://www.douglasfarthingart.co.uk/images/2years2wars.pdf>

²⁰ *Ibid.*

gyventojų kasdienybę, įskaitant naktinius klubinėtojus, priemiesčio gyventojus vykstančius į darbą, moksleivius ir prekybininkus. Kiekviena unikali situacija yra tyliai ir ramiai perteikiama per potėpius ir vaizdingą nujautimą.²¹ Brett Amory pasirenka vietas ne tik dėl jų istorinės reikšmės, bet pagal kokį poveikį kiekviena vietovė daro vietiniams gyventojams ir, kokį gebėjimą vizualiai kurti pasakojimą apie vietovę ir jo gyventojus. Brett Amory kūrinys *19:00 – 20:00 Centrinė metro linija (Laukimas #202)* pasirenkamas dėl man artimos tranzitinių vietų temos. Taip pat mane žavi figūrinė kompozicija, nes paveikslas žiūrai vyksta ne tik per traukinyje esančių objektų susijungiančias linijas, bet ir per žmonių veidų kryptis. Be abejonės verta atkreipti dėmesį į kūrinio centrinę figūrą, kuri taip puikiai perteikia vienatvės jausmą būnant būryje žmonių.

Nemanau, kad kas geriau trumpai papasakotų apie Justin Mortimer kūrybą kaip Ben Tufnell: „Justin Mortimer yra Britų menininkas, kurio darbai nuolat kviečia mus nagrinėti santykius tarp paveikslų temas ir jo turinio, grožio ir siaubo, figūrinės tapybos ir abstrakcijos. Negailestingi vaizdai sukuriami per dažo sukurtą tekstūrą šešėlio ir šviesos žaidimą, kuris veda nuo foto-realistiškos tapybos iki beformės abstrakcijos. Justin Mortimer darbai atspindi pasaulio sutrikusią būklę. Jis yra socialinės ir politinės suirutės stebėtojas, kuris seka šiandienos tarptautinių žinių įvykius Ukrainoje, Venesueloje, Sirijoje ir Afganistane.“²²

Justin'o Mortimer paveikslą *Vaikas* pasirinkau kaip anksčiau tapytam savo paveikslui *Vaikas skenduolis* palyginimą. Manajame darbe einama tiesiogiai prie problemos, galbūt net šiek tiek tiesmukai, nes darbo tapybai naudojama visiems gerai žinoma fotografija. Todėl pagrindinis skirtumas tarp žymios fotografijos ir mano tapybos darbas lieka šalto kolorito potėpinė tapybinė plastika, kuri suteikia šaltą, žiaurios ramybės jausmą. Manau Justin Mortimer į pabėgėlių problemą žiūri šiek tiek subtiliau. Jo sukurtoje kompozicijoje pusė vaiko kūno pridengta, sudaromas įspūdis, kad paklodės yra svarbus paveikslų elementas. Tai lyg rodymas, kad visuomenė pridengia, mėgina ignoruoti šią problemą. John Seed'o paklaustas, kas yra vaizduojama paveiksle *Vaikas*? Justin Mortimer atsako, kad tai nuogas vaikas miško scenoje, galbūt stovyklavietėje, su trupučiu laužo užuominos. Vaikas apsuptas palapinėmis ir pakabintomis išdžiūti paklodėmis. Šis paveikslas yra siejamas su atstumtaisiais pabėgėliais, kurie vis atvyksta valtimis²³.

Keturių metrų pločio Yan Pei Ming darbas *Mėnesiena* tapytas pilkais tonais vaizduoja valtį perpildytą keleivių plaukiančią negailestingais vandenimis. Tolumoje matomas dar vienas laivas,

²¹ Brett Amory, *24 in London*, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 26 d.]. Prieiga internete: <http://brettamory.com/twenty-fBretour-in-london/>

²² Ben Tufnell, *Artist Justin Mortimer*, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.parafin.co.uk/artists--justin-mortimer.html>

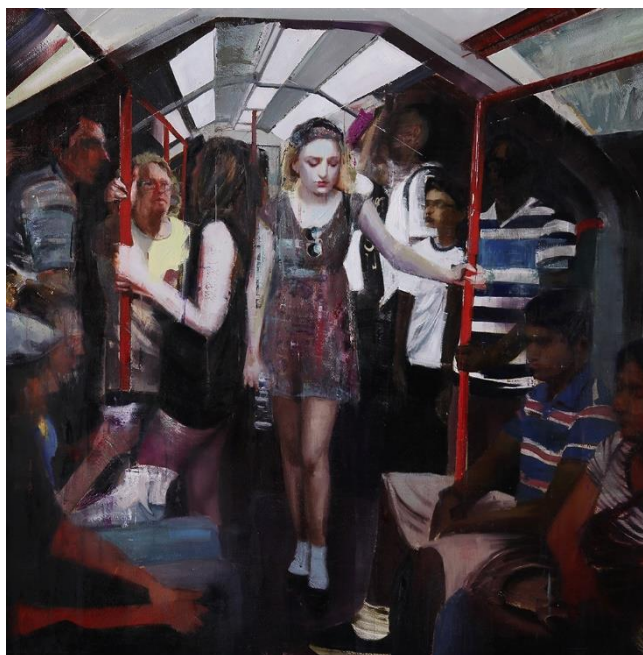
²³ John Seed, „A Painter Who Cuts Up Figures with „Knife-Edge Stuff“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://hyperallergic.com/213201/a-painter-who-cuts-up-figures-with-knife-edge-stuff/>

kuris neaišku draugas ar priešas. *Mėnesienos* darbas reprezentuoja nelegalių imigrantų padėtį. Paveikslo atmosfera kupina įtampos ir nerimo. Paveikslo pavadinimas siejamas su mėnesiena, kuri šviečia ant valties krašto. Galbūt tai vilties spindulys pabėgėliams, kurie bejėgiškai ir be tikslo plaukia tamsoje ieškodami išsigelbėjimo. Yan Pei Ming sako: „žmonės bėgdami tiesiog mėgina gelbėti savo gyvybes. Tai pirminis instinktas nemirti. Vienintelė priežastis, kodėl jie yra valtyje, nemirti“²⁴.

²⁴ Yan Pei-Ming with Charles Schultz, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.brooklynrail.org/2012/06/art/yan-pei-ming-with-charles-schultz>

Douglas Farthing, *Mėlyna mašina*. Drobė, aliejus. 40 x 50 cm., Irakas.

Brett Amory, *19:00 – 20:00 Centrinė metro linija (Laukimas #202)*.

Drobė, aliejus. 152,5 x 152,5 cm., 2014.

²⁵ Douglas Farthing, „The Blue Car”, oil on canvas, 40 x 50 cm., Iraq, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 26 d.].
Prieiga internete: <http://www.mandellsgallery.co.uk/artists-index-a-z/contemporary-artists/douglas-farthing/>

²⁶ Brett Amory, „7 - 8pm Tube Central Line (Waiting #202)“, oil on canvas, 152,5 x 152,5 cm., 2014, [interaktyvus],
[žiūrėta 2016 m. lapkričio 26 d.]. Prieiga internete: <http://brettamory.com/twenty-fBretour-in-london/>

27

Justin Mortimer, *Vaikas*. Drobė, aliejus. 91,5 x 122 cm., 2015.

28

Yan Pei Ming, *Mėnesiena*. Drobė, aliejus, 280 × 400 cm. 2011.

²⁷ Justin Mortimer, „Kid“, oil on canvas, 91,5 x 122 cm., 2015, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://justinmortimer.co.uk/justin-mortimer--works--2015.html>

²⁸ Yan Pei Ming, „Moonlight“, oil on canvas, 280 x 400 cm., 2011, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.brooklynrail.org/2012/06/art/yan-pei-ming-with-charles-schultz>

V. PRAKTINIS IR REPORTAŽINIS TYRIMAS

1. Šiaulių miesto tranzitinių vietų tyrimas

Šiaulių miesto tranzitinių vietų tyrimo tikslas – sukaupti tam tikrą informacijos kiekį apie pasirinktas vietas kaip pagrindą tapybos darbų kūrimui. Pagrindiniai tyrimo objektai: Šiaulių autobusų ir traukinių stotys. Dėmesys kreipiamas į žmonių veiksmus ir jų sukuriamas situacijas pasirinktose vietose. Informacija renkama stebėjimo būdu užrašant, fotografuojant ar filmuojant. Surinkta medžiaga vėliau yra analizuojama.

Šiaulių miesto stotyse esantis žmonių kiekis priklauso nuo savaitės dienos, paros meto. Akivaizdžiausias dalykas – ten dirbantys ir nedirbantys žmonės. Dirbančius žmones stotyje galima atpažinti iš uniformų. Tarp šių žmonių – stoties administracijos darbuotojai bei stotį prižiūrintys asmenys.

Nedirbančius žmones stotyje galima suskirstyti į: keliaujančius ir esančius stotyje dėl kitų priežasčių, nesusijusių su stoties teikiamomis paslaugomis / funkcijomis. Šiuos žmones galima išskirti ne tik mano požiūriu, bet ir jie patys sąmoningai arba nesąmoningai tokią atskirtį daro. Toliau žmones tiesiogiai nesusijusius su stotimi vadinsiu *praeiviais*. Tai žmonės, kurie lydi išvykstančius draugus, šeimos narius, einantys į prekybos centrą ar dėl tik jiems žinomų priežasčių esantys stotyje. Taip pat norėčiau atskirti dvi stoties vietas, nes tai turi įtakos tapomiesiems darbams. Tai *stoties vidus* (laukiamasis ir bilietų pirkimo vieta) ir *stoties išorė* (autobuso atvykimo vieta ar peronas).

Daug galimų siužetų tapybos darbams atsiveria *stoties viduje*. Žmonės dirbantys prie informacijos langelių parduoda bilietus, suteikia keleiviams žinias apie traukinių išvykimą, peronus, grafikus, jų pakeitimus, vėlavimus bei kitą informaciją susijusią su traukiniais. Panašus veiksmas vyksta ir autobusų stotyje, todėl toliau rašydamas neminėsiu kokia tai stotis, nebent tai būtų svarbu. Taip pat *stoties viduje* esantis laukiamasis, kuriame žmonės visokiais būdais mėgina panaikinti laukimo laiką.

Šiuose nuobodžiuose, įprastuose ir žmonių elgsenos nuspėjamuose vietose mane domina tik tokios scenos, kurios tarsi atgaivina ar sukuria emocinę įtampą. Pateikiu kelias įdomesnes scenas iš savo užrašų: *ilga eilė prie traukinių bilietų kasos. Perkančiam bilietą žmogui pabyra centai ant grindų, jis juos renka. Matau moterišką raudonu paltu mėginančią padėti surinkti centus nuo grindų...* Eilėje sukuriama skubėjimo įtampa, nes greitai atvyks traukinys. Tačiau įtampa pasireiškia pagalbos, o ne pykčio išraiška. Kitas pavyzdys: *Laukiamajame ūsuotas vyras skaito laikraštį kai tuo tarpu šalia jo prisėda dvi moterys ir pradeda intensyviai ir garsiai apie kažką kalbėti. Netrukus vyriškis įsiterpia į motriškių pokalbį ir pradeda diskutuoti su jomis.* Stebint šią situaciją susidaro įspūdis, kad vyriškis

yra trukdomas. Galima pamanyti, kad jis turėtų nustoti skaityti ar persėsti į toliau esančią sėdimą vietą, tačiau visas veiksmas pasisuka visiškai netikėta kryptimi.

Stoties išorėje žmonių judėjimas ženkliai didesnis nei *stoties viduje*. Labiausiai išsiskiriantys žmonės, dažniausiai kiekvienoje Lietuvos stotyje matomi benamiai (ar bent jau taip atrodantys žmonės), kurie dažniausiai būna apsvaigę nuo alkoholio ar kitų svaiginančių medžiagų, o pagrindinė jų veikla stotyje – išmaldos prašymas. Keliaujantys žmonės daugiausiai būna studentai ir darbininkai. Juos galima atpažinti iš amžiaus, aprangos ar bagažo kiekio.

Keletas pastebėtų įdomesnių situacijų iš mano užrašų: *du vyrukai rūko prie ženklo „rūkyti draudžiama“*. *Prie jų priėjęs autobuso stoties prižiūrėtojas liepia jiems to nebedaryti*. Tai labai dažnai pasikartojanti situacija, kuri baigiasi keliais būdais. Dažniausiai paprašyti stoties darbuotojo nustoja rūkyti. Jei rūkantysis neblaivus, tada galimas kivirčas, tačiau galų gale rūkantysis nusileidžia. Jei stoties darbuotojo nėra, žmonės yra labiau linkę pasitraukti į nuošalę, nei paprašyti užgesinti cigaretę. Dar viena įdomi, kurioziška situacija autobusų stotyje: *Susispaudusi žmonių grupelė rikiuojasi, mėgina vienas prieš kitą užlysti eilėje. Jie laukia atvažiuojančio autobuso. Atvažiuoja mažas autobusiukas ir visi grūdasi pro duris*. Tai žmonių varžytinės dėl sėdimos vietos. Šią situaciją galima dažnai pamatyti Šiaulių autobusų stotyje, vakaro metu. Tokiu laiku dauguma žmonių baigę darbus keliauja namo į šalimais esančius miestelius, todėl stotelėse susidaro spūstys.

Filmuotoje medžiagoje ir fotografijose galima matyti, kaip elgiasi žmonės stoties viduje, prieš atvykstant traukiniui ar autobusui. Laukiamojoje salėje dažniausiai šnekučiuojasi su savo artimaisiais ar kelionės draugais. Kai kurie stovi prie kasos langelio ar eilėje. Dauguma pasinėrę į šiuolaikines technologijas (telefonus, muzikinius grotuvus ar kompiuterius). Retai kada pamatysi žmogų, kuris skaito laikraštį ar knygą. Kiti rūko, geria kavą ar šnekučiuojasi sėdėdami ant suolo. Atvykus transporto priemonei visi puola tempti savo sunkius nešulius ar lagaminus norėdami užsiimti vietą eilėje.

Šio tyrimo metu analizuojama žmonių elgsena, išskiriamos tam tikros tranzitinių vietų situacijos. Ne tik kaupiamos idėjos galimiems tapybos darbams, bet ir sukuriama du tapybos darbai *Traukiniui atvykus*. Aliejus, drobė. 73 x 91,5 cm., ir *Naktis traukinių stotyje*. Aliejus, drobė. 73 x 91,5 cm (žr. nr. 5-6).

2. Teroristinių išpuolių reportažinės medžiagos analizė

Šioje dalyje yra analizuojama teroristinių išpuolių įvykusių Stambulio ir Briuselio metro, oro uostų reportažinės medžiagos analizė. Šios analizės tikslas yra suprasti kaip keičiasi tranzitinės vietos aplinka po teroro akto. Surinkta reportažinė medžiaga bus naudojama kaip pagrindas tapybos darbų kolekcijos kūrimui.

„Stovi oro uoste prie registracijos. Galbūt galvoji apie darbą ar kalbiesi su kuonors eilėje apie kasdienes veiklas. Kitas dalykas kurį supranti, tai garsas. Viskas pajuodoja. Tu skrendi ore. Tavo laikrodis ir batai dingę. Tu kraujuoji“²⁹. Toks buvo jausmas, kurį patyrė Briuselio atakos metu, Belgijoje antradienį, kur buvo nužudyti 28 žmonės ir daugiau nei 300 sužeisti. Stabilizuojantis aukų sveikatai aukos pradeda kalbėti kas jiems nutiko. Toliau pateikiamos kelios jų istorijos.

Krepšinio žaidėjas Sebastien Bellin (Oklando universiteto krepšinio žvaigždė) buvo rimtai sužeistas Briuselio teroro atakos metu. Sprogimo metu patyrė didelę kojų ir klubo žalą. Internetiniame portale galime matyti jo nuotrauką gulinčio savo kraujo klane. Bellin buvo skubiai nugabentas į ligoninę. Kita dieną davė labai emocišką interviu. Jis sako, kad „kelias sekundes po sprogimo galvojo apie savo žmoną ir vaikus ir kaip jis turi išgyventi, kad vėl juos pamatytų“³⁰.

Mormonų misionierius Mason Wells tą rytą buvo oro uoste išlydėti savo kolegą Fanny Clain, kuri vyko į Jungtines Valstijas. Jis kalbėjo su CNN iš savo ligoninės lovos, jo galva vis dar buvo suvyniota į marlę. Laukdamas eilėje jis išsitraukė savo iPad'ą. Buvo beveik aštuonios valandos ryto. Pirmos dvi bombos sprogo prarydamos jį liepsnose.

„Aš visiškai to nesitikėjau“, Mason Wells sakė CNN žurnalistui Phil Black „Aš žiūrėjau žemyn ir staiga didžiulis sprogimas iš mano dešinės. Manau mano kūnas akimirką buvo pakilęs nuo žemės. Didelė dalis dešinės mano kūno pusės tapo labai karšta, o po to labai šalta. Aš buvau padengtas daugybe skysčių. Daug kraujo ir dauguma jo nebuvo mano“³¹ – sakė jis. Jis pamatė išėjimą iš chaoso vidurio, paėjo kelis žingsnius. Tada, kitas sprogimas. „Aš bėgau per sunaikintų durų viršų, per stiklą krūvą“³² – jis sakė. Tada atsisuko atgal ieškoti savo kolegų su kuriais atvyko į oro uostą. Ir tik tada jam atsirado skausmas: pažvelgė žemyn ir pamatė, kad jo kulkšnis stipriai kraujuoja. Kažkas liepė jam atsisėsti. Jis taip padarė nusileisdamas į kraujo balą. Mason Wells – erelių skautas su pirmosios

²⁹ „I'm very lucky“- Brussels attack survivors tell theyr stories“, [Versta – darbo autoriaus], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://edition.cnn.com/2016/03/25/europe/brussels-terror-attack-survivors/>

³⁰ „Brussels Terror Attack Injured Basketball Player Speaks“, [Versta – darbo autoriaus], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.tnz.com/2016/03/24/brussels-terror-attack-injured-basketball-player-speaks-thought-about-wife-kids/>

³¹ „I'm very lucky“- Brussels attack survivors tell theyr stories“, [Versta – darbo autoriaus], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://edition.cnn.com/2016/03/25/europe/brussels-terror-attack-survivors/>

³² *Ibid.*

pagalbos mokymu, pradėjo vertinti savo žaizdas. Keli žmonės mėgino pridėti turniketų prie jo kojos, bet jis liepė jiems taip nedaryti. Bijoję prarasiąs koją jei jie taip padarys. Duodamas interviu Wells'as sakė, kad meldėsi už tuos kurie nukentėjo tą dieną. „Aš jaučiu meilę tiems kurie buvo sužeisti“, „Aš taip blogai jaučiuosi“, „Man labai pasisekė“, „Aš žinau, kad buvo žmonių kuriems taip nepasisekė kaip man“³³.

Fanny Clain, kurią misionierius Mason Wells atlydėjo į oro uostą pasakojo CNN žurnalistei Alysian Camerota, kad ji buvo tik atsistojusi į eilę prie registratūros kai bomba sprogo. Moteris, laikanti naujagimį stovėjo prieš ją. Kitas dalykas kurį ji prisimena – ji gulėjo ant grindų. „Visur aplink buvo pelenai. Viskas buvo pilka. Degančios mėsos dvokas. Lipniu raudono krauju uždengtas jos paltas. Ji atsimerkė ir ėjo tolyn taip greit kaip galėjo. Ji verkė“³⁴. Fanny Clain sakė, kad jos šeima panikuoja, bet ji sako, kad viskas gerai „daktarai puikiai elgiasi su manimi ir aš nesijaučiu blogai“. Paklausta iš kur pas ją toks ramybės šaltinis, ji atsakė: „paprasčiausia. Dievas yra su mumis“.

Sneha Mehta ir jos vyras Sameep, buvo tik grįžę iš Abu Dhabi'o, Jungtinių Arabų Emiratų. Jie gyvena Antverpe. Jie buvo apačioje, atvykimo zonoje, kai išgirdo sprogimą ir lubų dalys pradėjo kristi ant jų. Mehta sakė: „Aš visiškai nežinojau į kurią pusę bėgti“³⁵. Ji akimirka pagalvojo, kad gali ten mirti. Kai momentas praėjo ji žinojo, kad ji privalo išgyventi dėl savo dar negimusio vaiko. Ji vėliau parašė kūdikiui laišką, kuriam po užpuolimo ultragarsas atskleidė, kad jis yra sveikas. „Tikiuosi visa savo širdimi, kad gimsi geresniame pasaulyje, o jei ne tada turėsi labai stengtis ir jį tokį padaryti“³⁶.

Susipažinę su nukentėjusių žmonių pasakojimais galime susidaryti aiškų teroro atakos vaizdą. Surinkta vaizdinė medžiaga bus naudojama tapybos darbų kolekcijos eskizams kurti.

³³ *Ibid.*

³⁴ *Ibid.*

³⁵ „I'm very lucky“- Brussels attack survivors tell their stories“, [Versta – darbo autorius], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://edition.cnn.com/2016/03/25/europe/brussels-terror-attack-survivors/>

³⁶ *Ibid.*

VI. KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS

1. Darbo temos, idėjos paieškos

Pirmajame magistro kurso pusmetyje ieškojau temos ir tapybinės plastikos baigiamajam darbui. Susižaviu kinų dailininko Yan Pei Ming kūryba. Jis tapo *epinio-didžio* darbus greitais, didžiuliais, ekspresyviais potėpiais, sukurdamas struktūrišką paveikslo erdvę. Jo darbuose vyrauja achromatinės ar monochrominės spalvos. Yan Pei Ming sako: „Mane labai domina istorijos konstravimas ir socialinės bei politinės problemos“³⁷. Tokie jo darbai, kaip: *Mėnesiena* ir *Visos varnos po saule yra juodos!* man palieka didžiulį įspūdį. Juose kalbama apie gyvenimo tragediją, kad ir kur keliautum vis vien visur viskas yra tas pats. Vaizduojami pabėgėliai, žmonės perpildytoje valtyje kurių pirminis instinktas yra išgyventi.

Inspiruotas Yan Pei Ming darbų ir tuo metu per televiziją rodomų sukrėčiančių įvykių vaizdų sukuriu tapybos darbą *Vaikas skenduolis*. Aliejus, drobė. 60 x 80 cm., 2015 m. Darbe (žr. nr. 1) vaizduojamas trejų metų vaiko lavonas gulintis veidu žemyn ant bangų skalaujamo smėlio viename iš Turkijos kurortų. Žiauri scena, kuri parodo tik dalį viso karo siaubo. Gelbėtojas sakė, kad „berniukas plaukė su savo šeima nedidele valtimi, kuri buvo keturvietė, bet gabenu penkiolika pabėgėlių, veikiausiai kilusių iš Sirijos kurdų miesto Kobanės“³⁸.

Šio darbo eigoje tesiu tolimesnius ieškojimus ir sukuriu du darbus (žr. nr. 2 ir 3) gyvūnų teisių tema: *Šuo kankinys*. Akrilas, plėvelė. 150 x 200 cm., 2015 m., *Vergas dramblis*. Akrilas, plėvelė. 150 x 200 cm., 2015 m. Bei veną darbą (žr. nr. 4) karo tema: *Karo peizažas*. Akrilas, plėvelė. 150 x 600 cm., 2015 m. Mano kūrybos ir temos pasirinkimo priežastimi tampa žmogaus veiksmai naikinantys aplink jį supančią aplinką. Tapybos darbams kurti naudojama foto ir video surinkta reportažinė medžiaga. Darbai tapomi akrilinais dažais. Stengiamasi sukurti darbo nuotaiką plokštumoje struktūriškai dėliojamais ekspresyviais potėpiais.

Antrajame magistro kurso pusmetyje temos kryptingumas šiek tiek pasikeičia. Mano tyrimo objektu tampa *vieta*. Einant per miestą stebiu žmonių elgseną, parduotuvių vitrinas ir ant jų esančius ženklus. Kol galiausiai apsistoju ties labiausiai mane dominančia vieta, stotimi. Kad iš atminties neišblėstų vaizdiniai juos užfiksuoju foto ir video medžiaga. Pastebėjimus užsirašau ant popieriaus skiautės.

³⁷ Yan Pei Ming, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.artnet.com/artists/yan-pei-ming/>

³⁸ „Nuskendusio vaiko nuotrauka tapo šurpia pabėgėlių krizės iliustracija“, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/nuskendusio-vaiko-nuotraukos-tapo-siurpia-pabegeliu-krizes-iliustracija-57-525784>

Prie stotelės atsistoję žmonės laukia atvažiuojančio autobuso. Po truputi spaudžiasi vienas prie kito lyg nebyliai kovotų dėl sėdimos vietos... Stotyje ant sienos ženklas draudžiantis rūkyti, tačiau užkietėję rūkaliai į tai nekreipia dėmesio... Tamsi ir šalta vieta ta stotis...

Naudodamas traukinių stotyje surinktą medžiagą nutapau du darbus: *Traukiniui atvykus*. Aliejus, drobė. 73 x 91,5 cm., 2015 m., (žr. nr. 5) ir *Naktis traukinių stotyje*. Aliejus, drobė. 73 x 91,5 cm., 2015 m. (žr. nr. 6). Pirmame darbe vaizduojamas atvykęs traukinys ir į jį lipantys žmonės. Darbe vyrauja šaltas koloritas, kuris sukuria slogią dienos nuotaiką. Antro darbo pirmame plane stovi figūra, o už jos trečiame plane kroviniai vagonai.

Jaučiu, kad mano *vietos* tema sukurti darbai nėra tokie man svarbūs kaip pirmojo pusmečio darbai. Nebelieka problemos apie kurią noriu kalbėti savo darbais. Todėl vėl grįžtu prie pasaulinės karo problemos. Taip nuo Šiauliuose nagrinėjamų tranzitinių vietų persikeliu į Europos, o šiuo atveju – Briuselį, kurio metro ir oro uoste buvo įvykdytos teroro atakos.

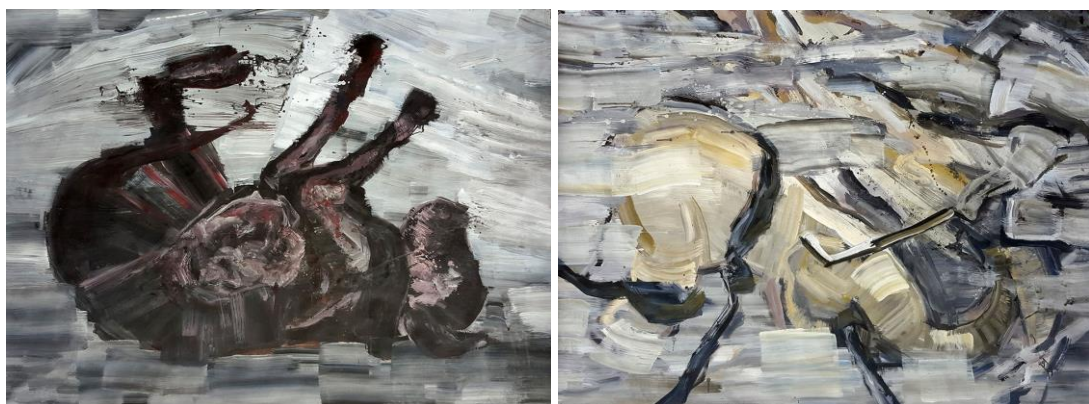
„2016 m., kovo 22d., rytą trys koordinuoti savižudžių sprogdinimai įvyko Belgijoje: du Briuselio oro uoste Zaventem ir vienas Maallbeek centrinėje Briuselio metro stotyje. Trisdešimt du civiliai ir trys nusikaltėliai žuvo, daugiau kaip trys šimtai žmonių buvo sužeisti. Dar viena bomba buvo rasta per oro uosto paiešką.“³⁹

Pasitelkęs Briuselio teroro atakų video medžiagą, sukuriu keturių tapybos darbų kolekciją *Po sprogimo*. Akrilas, popierius. 45 x 63,5 cm., 2015 m., (žr. nr. 7—10). Darbuose stengiuosi perteikti emociją kelias sekundes po sprogimo. Išsimėtę lagaminai, nuolaužų dalelės pakibusios ore, sprogimo nublokšti žmonės, spengimas ausyse. Tapybos darbuose vyrauja šaltas koloritas ir struktūriškai dėliojamų potėpių visuma. Taip sukuriamos temos *Tranzitinės vietos virstančios karo zonomis* užuomazgos.

³⁹ „Hunt is on for Brussels bombings suspect; Islamic State warns of more, worse attacks“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-brussels-airport-explosion-20160322-story.html>

Nr. 1. „Vaikas skenduolis“. Aliejus, drobė. 60 x 80 cm., 2015 m.

Nr. 2. „Šuo kankinys“. Akrilas, plėvelė. 150 x 200 cm., 2015 m.

Nr. 3. „Vergas dramblys“. Akrilas, plėvelė. 150 x 200 cm., 2015 m.

Nr. 4. „Karo peizažas“. Akrilas, plėvelė. 150 x 600 cm., 2015 m.

Nr. 5. „Traukiniui atvykus“. Aliejus, drobė. 73 x 91,5 cm., 2015 m.

Nr. 6. „Naktis traukinių stotyje“. Aliejus, drobė. 73 x 91,5 cm., 2015 m.

Nr. 7, 8, 9 ir 10. „Po sprogimo“. Akrilas, popierius. 45 x 63,5 cm., 2015 m.

2. Darbo eiga – kompoziciniai, spalviniai ieškojimai

Trečiame magistro mokslų pusmetyje suformuluojama galutinė magistro darbo tema: *Tranzitinės vietos virstančios karo zonomis*. Sukuriu apie penkiasdešimt skaitmeninių koliažo kompozicijų (žr. nr. 11-28) *fotošopo* programa. Koliažams kurti naudojamos teroro atakų, įvykusių Briuselyje ir Stambule reportażinės fotografijos.

Kelios reportažinės fotografijos (žr. psl. 29) yra pateikiamos siekiant įsivaizduoti Stambule vykusią situaciją po sprogimo. Reportažinėse fotografijose užfiksuoti vaizdai, kaip aktyvuojamos bombos ir matomi sprogimai. Fotografijoje Stambulo teroro atakos metu matomas teroristas bėgantis ir šaudantis Ak-47 ginklu. Šalia esančioje nuotraukoje vyras neša sužeistą berniuką tolyn nuo oro uosto. Fotografijose: para-medikai ir specialiųjų pajėgų pareigūnai padeda sužeistiems žmonėms. Gulintys kūnai ant šaligatvio po sprogimo ir šaudymo oro uosto terminale. Saugumo agentūros ir skubios pagalbos susirinkusios prie oro uosto. Mirusiųjų karstai kraunami į katafalką. Fotografijos prasidedant valymo darbams, daug šukių ir nuolaužų terminalo pastate. Prieš atidarant oro uostą apmokyti šunys ieško sprogmenų. Riaušių policijos pareigūnas ir privataus draudimo bendrovės darbuotojas tikrina keleivius į oro uosto tarptautinį atvykimo terminalą. Beviltiški apsikabinę keleiviai evakuoti iš oro uosto. Sužeista mergina ant neštuvų gabenama į ligoninę. Žmonės laukiantys informacijos apie savo giminaičius šalia oro uosto. Motina praradusi vieną iš savo vaikų beviltiškai sėdinti ant žemės. Po sprogimo žmonės bėgantys ir lipantys per užtvartas terminale. Lubų plytelės išsibarsčiusios ant grindų. Nuotraukos, kaip nusikaltimo scenos tyrėjai apieško patalpas ir dirba ties gulinčiais žmonių lavonais. Greitosios pagalbos ir policijos komandos susibūrusios prie įvykio vietos. Dešimtys para-medikų padedančių nukentėjusiems. Specialiosios pajėgos taip pat padeda apsaugoti įvykio vietą. Evakuoti keleiviai stovintys su vežimėliais, supakuotu bagažu už oro uosto ribų ir ginkluoti pareigūnai padedantys kontroliuoti eismą.

Reportažinės fotografijos karpomos, jungiamos viena su kita. Mėginu įsivaizduoti, kaip nukentėjusieji jautėsi teroro atakos ir po jos metu. Noriu sukurti sąmonės užtemimo jausmą. Todėl eskizams naudoju juodą fono spalva. Iš tamsios tuštumos išlendančios figūros ir aplink jas sugriuvusi įvykio vietos aplinka. Viskas maišosi, nebelieka aiškaus siužeto. Struktūrizuota žmogaus aplinka virsta chaosu. Figūros pjaustomos, plėšomos, pro jas prasiskverbiamos tamsios dėmės.

Iš visų sukurtų kompiuterinių koliažų atsirenku šešis (žr. nr. 29-34), kurių pagalba bus tapomi galutiniai darbai. Koliaže (žr. nr. 29), galima matyti greitosios pagalbos mašiną, keli žmonės prie jos ir ant grindinio išraižytą žinių tekstą. Kitame eskize (žr. nr. 30): siena prie kurios stovi žmonės evakuoti iš oro uosto. Dviejuose darbuose (žr. nr. 30-31) galime matyti sužeistus žmones paruoštus gabenami į ligoninę. Antraeiliume plane matomos griūvančios,irstančios sienos. Pažvelgę į koliažą

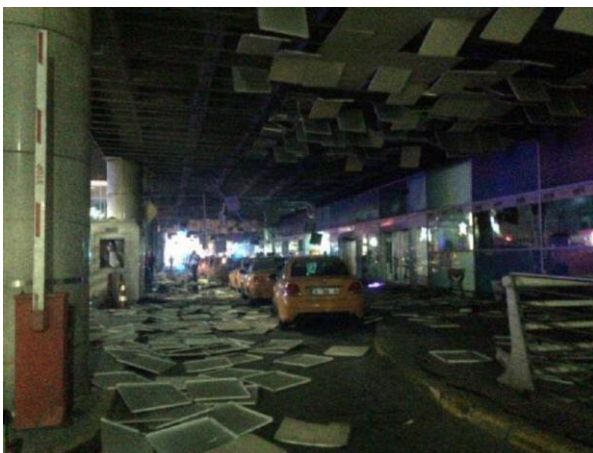
(žr. nr. 32) galime matyti dvi figūras ir už jų suskilusius langus. O paskutiniame eskize (žr. nr. 33) vaizduojami nusikaltimo tyrėjai baltose aprangose, už jų raudona plonutė linija, po jais žodžiai *there was blood* ir viršuje šviesus horizontas.

Baigiamieji magistro darbai (žr. nr. 35-44) tapomi akrilinais dažais ant medžio dulkių plokščių 140 x 200 cm. Pagrindas tris kartus nutepamas želatina ir nudažomas baltais akrilinais dažais. Persikeliamas linijinis piešinys. Norint išlaikyti darbų ir kolekcijos vientisumą visi tapybos darbai kuriami vienu metu. Pirmuoju tapyimo etapu, keliomis aiškiausiomis fono dėmėmis padengiama plokštuma. Taip atskiriamos būsimos šviesos ir šešėlio vietos. Vaizdas pradedamas formuoti tapant didžiausias dėmes. Toliau vyksta modeliavimas. Darbo detalizavimą stengiamasi išlaikyti iki darbo pabaigos.

Penkių tapybos darbų kolekcijai sukurti yra naudojami skirtingi dažo dėjimo būdai. Kiekvienas dažo dėjimo būdas yra tikslingai naudojamas norint išgauti skirtingą efektą. Pvz.: norint išgauti stiklo iliuzijos darbe atsiradimą yra naudojama lesiruotės technologija (žr. nr. 37). Plonais dažo sluoksniais vienas ant kito dedami šalti mėlyni ir violetiniai tonai. Taip pat stikliškumą padeda išgauti aštrios dėmių briaunos ir juodos linijos vaizduojančios stiklo skilimo vietas. Didžiulių plokštumų padengimui ir sklandžiam spalvos perėjimui iš tamsiai mėlynos į šviesiai violetinę naudojamas dažo volavimas (žr. nr. 40). Taip pat tame pačiame darbe galime matyti dažo įtrynimo, nubėgimo ar kietos briaunos išgavimo būdus.

Šioje tapybos darbų kolekcijoje didelį vaidmenį atlieka erdvė, kuri yra sukuriama perspektyvos (žr. nr. 40 ir 44) arba tono pagalba. Juoda, tyli, mistiška kosmoso erdvė darbams suteikia rimties, vienišumo ar užmaršties jausmą. Erdvė darbuose taip pat kuriama dėmių atskyrimu viena nuo kitos (žr. nr. 36). Galime aiškiai matyti vienišas, atitrūkusias dėmes, kurios atrodo sklandančios ore.

Norint išlaikyti kolekcijos vientisumą visų darbų tapymui yra naudojama tapati tapyimo technologija. Taip pat nusprendžiamas būsimų darbų koloritas ir kokie tapybiniai elementai juos vienyti. Šviesos ir šešėlio atskyrimu, dekoratyvumo lygiu, švariomis plokštumomis, šaltu koloritu, kietu ir minkštu dėmės kampu, skirtingu dažo dėjimo būdu sukuriama penkių tapybos darbų kolekcija.

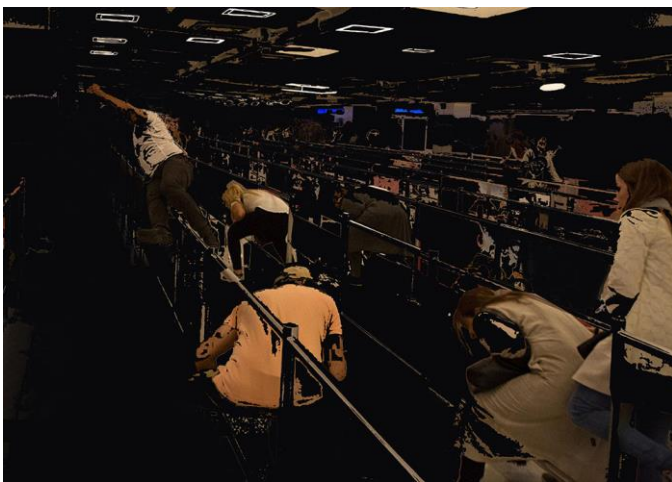

40

⁴⁰ Stambulo oro uosto atakos reportažinė medžiaga, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3664710/Two-explosions-gunfire-Istanbul-s-Ataturk-airport-cause-multiple-injuries.html>

Nr. 11 ir 12. Skaitmeniniai fotografijų koliažai. 2016 m.

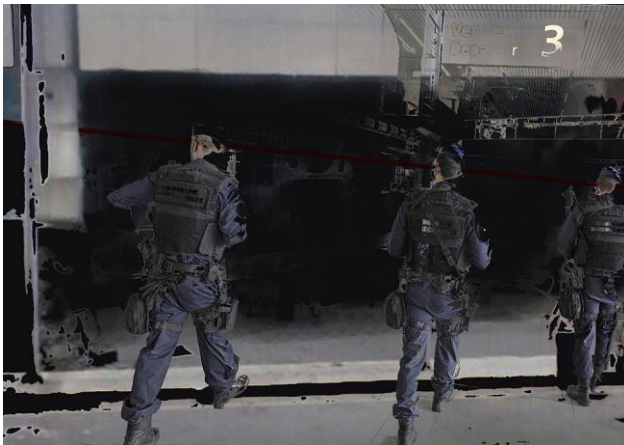
Nr. 13 ir 14. Skaitmeniniai fotografijų koliažai. 2016 m.

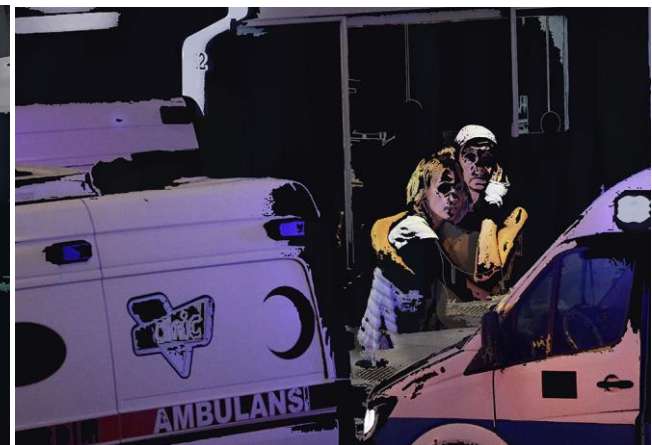
Nr. 15 ir 16. Skaitmeniniai fotografijų koliažai. 2016 m.

Nr. 17 ir 18. Skaitmeniniai fotografijų kolažai. 2016 m.

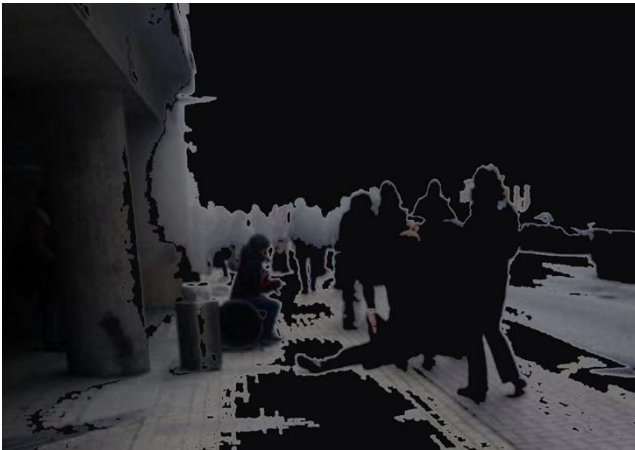
Nr. 19 ir 20. Skaitmeniniai fotografijų kolažai. 2016 m.

Nr. 21 ir 22. Skaitmeniniai fotografijų kolažai. 2016 m.

Nr. 23 ir 24. Skaitmeniniai fotografijų kolažai. 2016 m.

Nr. 25 ir 26. Skaitmeniniai fotografijų kolažai. 2016 m.

Nr. 27 ir 28. Skaitmeniniai fotografijų kolažai. 2016 m.

Nr. 29 ir 30. Skaitmeniniai fotografijų koliažai. 2016 m.

Nr. 31 ir 32. Skaitmeniniai fotografijų koliažai. 2016 m.

Nr. 33 ir 34. Skaitmeniniai fotografijų koliažai. 2016 m.

Nr. 35 ir 36. *Atitrūkus nuo ilgos sienos.* Akrilas, medis. 140 x 200 cm. 2016 m.

Nr. 37 ir 38. *Paskutinis atsisveikinimas*. Akrilas, medis. 140 x 200 cm. 2016 m.

Nr. 39 ir 40. *Laikas keliauti namo.* Akrilas, medis. 140 x 200 cm. 2016 m.

Nr. 41 ir 42. *Surūdijusios svajonės*. Akrilas, medis. 140 x 200 cm. 2016 m.

Nr. 43 ir 44. *Keli gyvenimai vienu metu.* Akrilas, medis. 140 x 200 cm. 2016

3. Kolekcijos analizė

Magistro darbui pateikiama penkių tapybos darbų kolekcija tema *Tranzitinės vietos virstančios karo zonomis*. Darbuose yra interpretuojami teroro išpuolių įvykiai metro ir oro uostose Stambulo ir Briuselio miestuose. Kolekcijos darbų kūrimui nagrinėjama šių įvykių reportažinė medžiaga: skaitomi nukentėjusių teroro įvykių metu žmonių pasakojimai. Kuriami skaitmeniniai koliažai naudojant įvykio vietos foto ir video medžiagą, kurioje yra užfiksuota įvykio vietos aplinka po sprogimų, nukentėję žmonės, pagalbos tarnybos. Darbuose yra siekiama parodyti kaip visuomenės sukurta struktūriška, pilna taisyklių aplinka keičiasi po sprogo. Nuniokotose pastatuose nukreipiamieji ženklai nebetenka savo paskirties, nutraukiami skrydžiai, sutrikdomas transportas. Oro uosto ar metro vieta visiškai praranda savo paskirtį. Chaosas, neviltis, skausmas, nerimas, šokas ir baimė, tai emocijos, kurios tvyro įvykio vietoje. Pasimetę, nežinioje paskendę, vietos nerandantys ir pagalbos laukiantys žmonės.

Darbai atlikti akrilinais dažais ant medžio plokščių 140 x 200 cm. Visuose darbuose yra žaidžiama kontrastais. Beveik nėra toninių perėjimų tarp tamsaus fono ir iš jo išlendančių šviesių objektų. Žaidžiama tarp kietų dėmių kraštų ir suminkštinių. Kai kur naudojamos viena kitai priešingos spalvos, žalia- raudona, geltona-violetinė. Atsisakoma tikroviško figūrų ir tranzitinių vietų vaizdavimo. Siekiama sukurti sprogo suniokotą erdvę. Parodyti žmogaus ir daiktiškosios aplinkos destrukciją. Tai daroma atplėšiant, nupjaunant, paliekant kabėti erdvėje vieną objektą nuo kito.

Paveikslų kolekcija yra sudaroma remiantis sukurtais reportažinės medžiagos koliažais. Todėl darbuose vaizduojami objektai nėra išgalvoti. Jie egzistuoja ar egzistavo realiu laiku. Savaiame aišku, jie yra paimti iš skirtingų veiksmo vietų, modifikuoti ir perkelti į paveikslo plokštumą. Čia jie įgauna naują prasmę, šiek tiek kitokį pasakojimą. Tarkim (žr. nr. 36), siena prie oro uosto kur žmonės su didžiuliais lagaminais laukė nežinioje. Siena išlieka, o žmonių minia dingsta. Vietoj to siena yra naikinama, jos dalis nudažoma raudonai kur galima įžvelgti dviejų figūrų siluetus, tarsi netektis. Iš kitos scenos įkeliamos figūros, kurios sąveikauja su vietos detalėmis taip sukurdamos naują, neaiškų siužetą, kuriame lieka svarbi tik byrančios erdvės atmosfera. Panašiai (žr. nr. 37) erdvės nuotaika sukurama jungiant sudužusius stiklus su dvejomis apsikabinusiomis figūromis. Siužetas lieka neaiškus, tačiau žiūrovas gali sieti stiklus su figūromis taip atrasdamas naujas prasmes, asociacijas. Pvz.: sudužusios viltys, planai, santykiai, širdys ir t.t. Kiek kitokia vaizdavimo forma (žr. nr. 40) atsiranda vaizduojant, galima sakyti, urbanistinį peizažą. Perspektyvos dėka sudaromas įspūdis tarsi žiūrovas žiūrėtų į vykstančią sceną iš viršaus. Galime matyti vaizduojamą didžiulę sklendančią plokštumą ir automobilį su figūra tolumoje. Siužetas taip pat kaip ir visuose darbuose nėra aiškus. Nerimo nuojauta kuriama tamsaus fono pagalba jį užliejant ant plokštumos ar plokštumą prapjaunant

ir sukuriant juodos dėmės nubėgimo įspūdį. Darbuose (žr. nr. 42 ir 44) vaizduojamas panašus motyvas. Abiejuose darbuose vaizduojamos sužeistos figūros. Tačiau antrame darbe perspektyvos dėka sukuriama giluma erdvėje. Taip pat galima siužetą sufleruoja didžiulė balta foninė dėmė antrame plane ir tolyn nueinantis kvadratus primenantis piešinys. Kaip ir visuose kolekcijos darbuose taip pat vyrauja tas pats šviesos ir šešėlio žaidimas ritmiškai keliaujantis iš vienos vietos į kitą ir sukuriantis neramią nuotaiką.

Sukurta penkių tapybos darbų kolekcija perteikia vietos deformaciją po sprogo trazitinėse vietose. Veiksmas ir objektai perkeliama į nežemišką atmosferą taip sukurdami žmogaus ir daikto būties egzistencinę nuotaiką.

VII. IŠVADOS

Magistro projekto tema *Tranzitinės vietos virstanačios karo zonomis* sukurta penkių tapybos darbų kolekcija, kuri atspindi šiandienos aktualią terorizmo problemą. Tapybos darbai, pavadinimais: *Atitrūkus nuo ilgos sienos, Paskutinis atsisveikinimas, Laikas keliauti namo, Surūdijusios svajonės, Keli gyvenimai vienu metu*, atlikti akriliniais dažais ant medžio plokščių 140 x 200 cm. Juose vaizduojami žmonės nukentėję teroro atakų metu Briuselio ir Stambulo oro uostuose. Šie išpuoliai yra analizuojami atliktame dviejų dalių meno tyrime, kurio tikslas yra atskleisti emocinius, vizualius žmonių elgesio ir aplinkos pasikeitimus tranzitinėse vietose po teroro akto.

Pirmoje tyrimo dalyje yra analizuojamos Šiaulių miesto tranzitinės vietos. Šio tyrimo tikslas sukaupti tam tikrą informacijos kiekį apie pasirinktas vietas kaip pagrindą tapybos darbų kūrimui. Pagrindiniai tyrimo objektai yra Šiaulių autobusų ir traukinių stotys. Dėmesys kreipiamas į žmonių veiksmus ir jų sukuriamas situacijas pasirinktose vietose. Informacija renkama stebėjimo būdu: užrašant, fotografuojant ar filmuojant. Surinkta medžiaga vėliau yra analizuojama. Pavyzdžiui, viena iš mano stebėtų ir užrašytų situacijų: *ilga eilė prie traukinių bilietų kasos. Perkančiam bilietą žmogui pabyra centai ant grindų, jis juos renka. Matau moteriškę raudonu paltu mėginančią padėti surinkti centus nuo grindų...* Eilėje sukuriama skubėjimo įtampa, nes greitai atvyks traukinys. Tačiau įtampa pasireiškia pagalbos, o ne pykčio išraiška.

Antroje tyrimo dalyje analizuojama teroristinių išpuolių įvykusių Stambulo ir Briuselio metro, oro uostų reportažinė medžiaga. Šios analizės tikslas: suprasti kaip keičiasi tranzitinės vietos aplinka po teroro akto. Surinkta reportažinė medžiaga naudojama kaip pagrindas tapybos darbų kolekcijos eskizų kūrimui. Tyrimo dalyje yra pateikiami keli aukų pasakojimai. Viename iš jų nukentėjusysis Mason Wells sako: „Aš žiūrėjau žemyn ir staiga didžiulis sprogimas iš mano dešinės. Manau mano kūnas akimirką buvo pakilęs nuo žemės. Didelė dalis dešinės mano kūno pusės tapo labai karšta, o po to labai šalta. Aš buvau padengtas daugybe skysčių. Daug kraujo ir dauguma jo nebuvo mano“⁴¹. Tai dalis Mason Wells pasakojimo, kuris vaizdingai atskleidžia teroro atakos metu vykusį siaubą.

Surinktą dviejų dalių tyrimo medžiaga yra lyginama. Matomi aiškūs skirtumai tarp saugios ir pavojingos tranzitinės vietos. Šiaulių autobusų ir geležinkelio stotyse žmonės naudojami tam tikromis visiems priimtomis taisyklėmis ir ženklais: laukiamaisiais, bilietų pirkimo vietomis, transporto priemonių atvykimo ir išvykimo grafikais, gėrimų aparatais, maistą tiekiančiomis kavinėmis, rūkimui skirtomis vietomis ir t.t. Teroro atakos metu ir po jos viskas vyksta atvirkščiai:

⁴¹ „I'm very lucky“- Brussels attack survivors tell their stories“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://edition.cnn.com/2016/03/25/europe/brussels-terror-attack-survivors/>

nebelieka jokių taisyklių, ženklai ir vietos visiškai praranda savo prasmes, sustabdomas eismas, nutraukiami skrydžiai. Kyla visuotinė panika ir chaosas. Griūnančios pastato interjero detalės, visur besimėtančios stiklų šukės.

Tyrimo dėka taip pat galime patvirtinti arba paneigti hipotezę, kad žmonės bijo keliauti tranzitinėmis vietomis kuriuose įvykdyti teroro išpuoliai. Tai įrodo internete straipsniai apie baimę keliauti, skrydžių nuolaidas, gražinamus bilietus, keičiamas skrydžių kryptis. Pavyzdžiui, straipsnyje „Ar turėtumėte išvengti Europos dėl Valstijų Departamento perspėjimo?“⁴² yra pateikiamas Jungtinių Amerikos Valstijų Departamento išduotas perspėjimas keliauti į Europą iki 2016 metų birželio 20 dienos: „Valstijų departamentas perspėja JAV piliečius dėl galimos rizikos keliauti į Europos šalis, nes buvo įvykdyti keli teroristiniai išpuoliai. Vienas iš jų kovo 22 dienos išpuolis Briuselyje, kurio kaltę prisiima „Islamo valstybė“⁴³. Teroristinės grupuotės toliau planuoja atakas visoje Europoje, taikantis į sporto renginius, turistines vietas, restoranus ir viešąjį transportą. JAV piliečiai turi būti budrūs viešose erdvėse ar naudojantis masiniu transportu. Atkreipkite dėmesį į artimiausią aplinką ir venkite masinio susibūrimo vietų. Būkite ypatingai atsargūs religinių švenčių ir festivalių metu“⁴³.

Tačiau, tame pačiame straipsnyje šis perspėjimas yra ginčijamas, kodėl žmonės neturėtų keisti savo kelionių planų. „Kelionių perspėjimas yra visai Europai, o Europa turi apie 750 milijonų žmonių. Siaubingas teroro išpuolis įvyko kuriame žuvo mažiausiai 34 žmonės. Nesistengiu sumažinti tragedijos masto, bet daugiau nei 10,000 žmonių Jungtinėse Amerikos Valstijose miršta nuo su alkoholiu susijusių automobilių avarijų. Štai ~ 30 žmonių per dieną. Skaičius, kuris yra panašus į mirčių skaičių Briuselio išpuolio metu.“⁴⁴ Toliau straipsnyje kalbama apie vienokią ar kitokią riziką keliaujant ar paprasčiausiai gyvenant. Norima pasakyti, kad gali būti partrenktas mašinos, apvogtas ar nužudytas, nebūtinai teroristinio išpuolio.

Viską apibendrinant, manau galima teigti, kad žmonėms teroristiniai išpuoliai kelia nerimą ir baimę keliauti. Tačiau kyla įvairiausių nuomonių ir galutinį sprendimą kiekvienas priima pats sau.

⁴² „Should You Avoid Europe Because Of State Department Warning“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://onemileatatime.boardingarea.com/2016/03/24/state-department-warning-europe-safe/>

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ *Ibid.*

VIII. LITERATŪRA

1. Ben Tufnell, *Artist Justin Mortimer*, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.parafin.co.uk/artists--justin-mortimer.html>
2. Brett Amory, „7 - 8pm Tube Central Line (Waiting #202)“, oil on canvas, 152,5 x 152,5 cm., 2014, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 26 d.]. Prieiga internete: <http://brettamory.com/twenty-fBretour-in-london/>
3. Brett Amory, *24 in London*, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 26 d.]. Prieiga internete: <http://brettamory.com/twenty-fBretour-in-london/>
4. „Brussels Terror Attack Injured Basketball Player Speaks“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.tnz.com/2016/03/24/brussels-terror-attack-injured-basketball-player-speaks-thought-about-wife-kids/>
5. Douglas Farthing, *A wealth of experience to draw on, 2Years 2Wars*, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 26 d.]. Prieiga internete: <http://www.douglasfarthingart.co.uk/images/2years2wars.pdf>
6. Douglas Farthing, „The Blue Car“, oil on canvas, 40 x 50 cm., Iraq, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 26 d.]. Prieiga internete: <http://www.mandellsgallery.co.uk/artists-index-a-z/contemporary-artists/douglas-farthing/>
7. „Hunt is on for Brussels bombings suspect; Islamic State warns of more, worse attacks“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 26 d.]. Prieiga internete: <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-brussels-airport-explosion-20160322-story.html>
8. „I’m very lucky“- Brussels attack survivors tell their stories“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://edition.cnn.com/2016/03/25/europe/brussels-terror-attack-survivors/>
9. „Istanbul Ataturk airport attack: 41 dead and more than 230 hurt“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.bbc.com/news/world-europe-36658187>
10. Yan Pei Ming, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.artnet.com/artists/yan-pei-ming/>
11. Yan Pei Ming, „Moonlight“, oil on canvas, 280 x 400 cm., 2011, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.brooklynrail.org/2012/06/art/yan-pei-ming-with-charles-schultz>

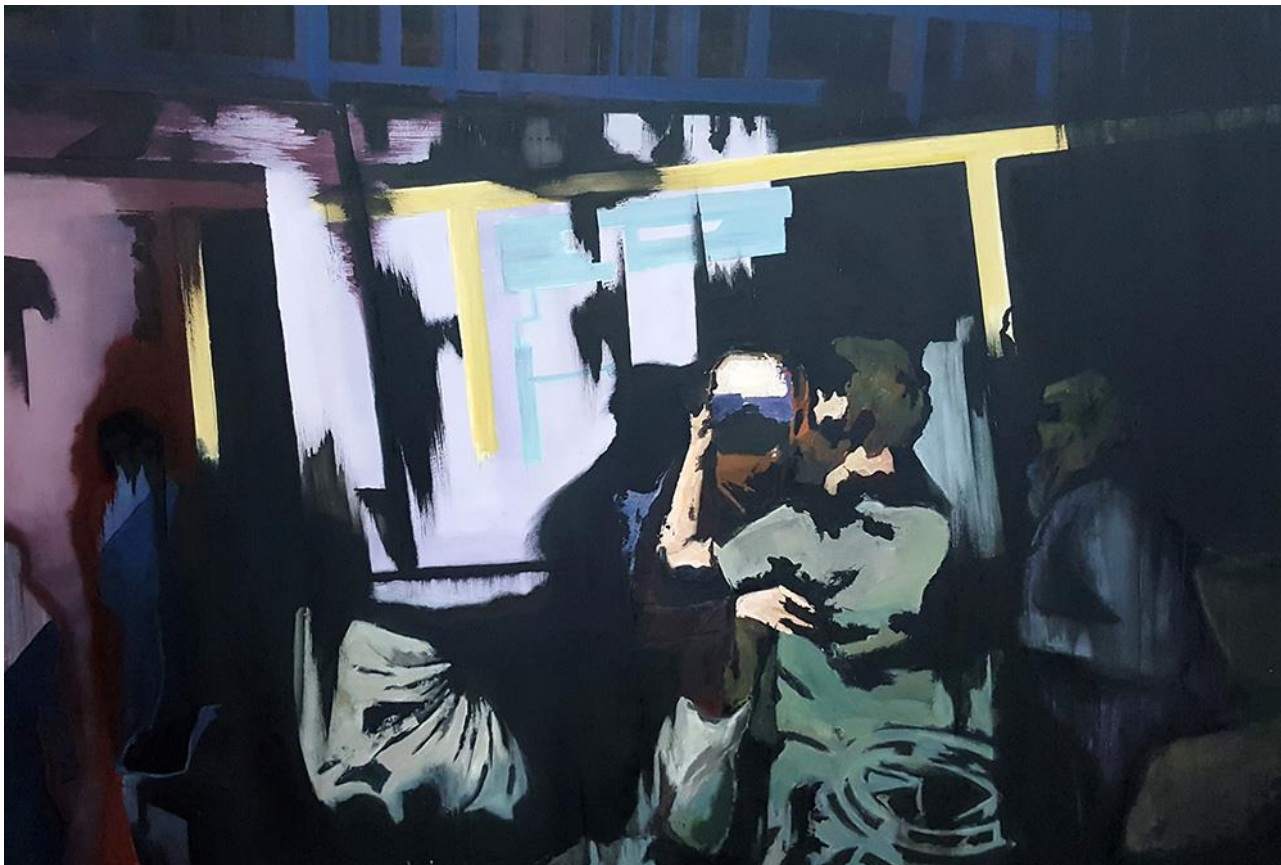
12. Yan Pei-Ming with Charles Schultz, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.brooklynrail.org/2012/06/art/yan-pei-ming-with-charles-schultz>
13. Jekaterina Lavrinec „Tranzitinės vietos kaip nerimo zona ir žaidimų aikštelė“, p. 66, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 25 d.]. Prieiga internete: http://vddb.library.lt/obj/sdt/LT-eLABa-0001:J.04~2009~ISSN_1822-1114.N_8.PG_65-72
14. John Seed, „A Painter Who Cuts Up Figures with „Knife-Edge Stuff“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://hyperallergic.com/213201/a-painter-who-cuts-up-figures-with-knife-edge-stuff/>
15. Justin Mortimer, „Kid“, oil on canvas, 91,5 x 122 cm., 2015, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://justinmortimer.co.uk/justin-mortimer--works--2015.html>
16. Marc Auge, *Non-places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity*, London, NewYork: Verso, 1995, p. 77-78. [Versta – darbo autorias].
17. „Nuskendusio vaiko nuotrauka tapo šurpia pabėgėlių krizės iliustracija“, [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/nuskendusio-vaiko-nuotraukos-tapo-siurpia-pabegeliu-krizes-iliustracija-57-525784>
18. Sally Engle Merry, *Urban Anthropology*, in T. Barfield (ed.) *The Dictionary of Anthropology*, Oxford: Blackwell Publishing, 2006, p. 479-480.
19. „Should You Avoid Europe Because Of State Department Warning“, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga internete: <http://onemileatatime.boardingarea.com/2016/03/24/state-department-warning-europe-safe/>
20. Slavoj Žižek, *Sveiki atvykę į tikrovės dykumą*, Londonas: Verso, 2002, p. 21.
21. Thompson, I.H. (1998) „Landscape and urban design, *Introducing Urban Design*“, 1988, eds. c. Greed, M. roberts, longman, essex; p. 105-115, [Versta – darbo autorias].
22. Z. Müge Akkar Ercan „Public spaces of post-industrial cities and their changing roles“, 2007, [Versta – darbo autorias], [interaktyvus], [žiūrėta 2016 m. lapkričio 25 d.]. Prieiga internete: jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/2007/cilt24/sayi_1/115-137.pdf

IX. Priedai

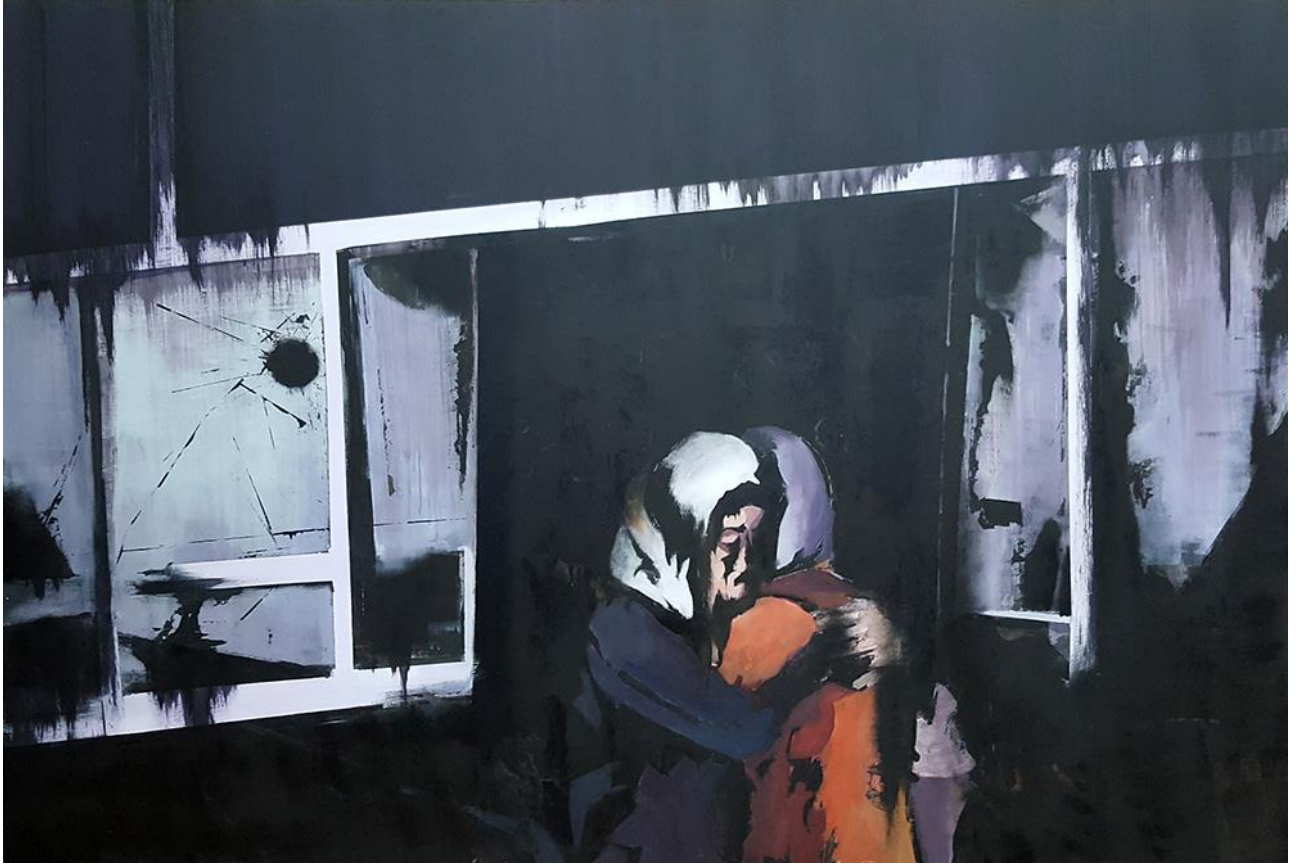
1. Tapybos darbų kolekcija

Keli gyvenimai vienu metu. Akrilas, medis. 140 x 200 cm.

Atrūkus nuo ilgos sienos. Akrilas, medis. 140 x 200 cm.

Paskutinis atsisveikinimas. Akrilas, medis. 140 x 200 cm.

Laikas keliauti namo. Akrilas, medis. 140 x 200 cm.

Surūdijusios svajonės. Akrilas, medis. 140 x 200 cm.

X. Kompaktinis diskas